

Dosarul nr. 2ra-492/22
2-21050701-01-2ra-08042022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. E. Silivestru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, I. Dutca, A. Malîi)

ÎNCHEIERE

06 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Savva împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 08 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 05 aprilie 2021, Alexandru Savva a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, solicitând constatarea faptului încălcării termenului rezonabil la examinarea cauzei contravenționale privind contestarea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI 04704870 din 08 iulie 2019, soldată cu emiterea hotărârii nr. 5r-2293/19 din 02 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 17 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, hotărârii nr. 5r-211/20 din 19 martie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 05 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, încasarea prejudiciului moral în mărime de 10000 de lei ca rezultat a încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale privind contestarea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI 04704870 din 08 iulie 2019, soldat cu emiterea hotărârii nr. 5r-2293/19 din 02 octombrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 17 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, hotărârii nr. 5r-211/20 din 19 martie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 05 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, în data de 08 iulie 2019, de către colaboratorii Inspectoratului Național de Patrulare al Inspectoratului General de Poliție (denumirea actuală Inspectoratul Național de Securitate Publică, în continuare INSP al IGP) a fost întocmit în privința sa procesul-verbal nr. MAI 04704870 de constatare a pretinsei fapte pe semnele contravenției prevăzute de art. 236 alin. (2) Cod contravențional, fiind sancționat prin decizie. Drept urmare, la 22

14 iulie 2019 a contestat decizia de sancționare. Prin hotărârea nr. 5r-2293/19 din 02 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, s-a anulat procesul-verbal cu privire la contravenție din 08 iulie 2019 și decizia de sancționare, din motiv că fapta nu întrunește elementele contravenției, circumstanță care a dus la reabilitarea sa de drept. Prin decizia din 17 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, ca urmare a admiterii cererii de recurs înaintate de INSP al IGP, a fost casată hotărârea din 02 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, cu trimiterea cauzei la rejudecare.

Prin hotărârea nr. 5r - 211/2020 din 19 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, s-a încetat procesul contravențional intentat în baza procesului-verbal nr. MAI 04704870 din 08 iulie 2019 de constatare a faptei contravenționale, sancționată de art. 236 alin.(2) Cod contravențional, din motivul inexistenței faptei contravenționale, circumstanță care a dus la reabilitarea sa de drept. Prin decizia din 05 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă ca fiind tardivă cererea de recurs depusă de INSP al IGP și a fost menținută hotărârea din 19 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana.

Reclamantul a precizat că, natura cauzei în care a fost implicat, conform jurisprudenței CtEDO, este calificată ca fiind penală, cauza Ziliberberg c. Moldovei, cererea nr. 61821/00, hotărârea din 01 februarie 2005, paragr. 27- 36.

De asemenea, a indicat că, tergiversarea examinării cauzei contravenționale de către instanțele judecătorești din momentul parvenirii contestației în instanța de fond până la emiterea ultimei decizii irevocabile, a constituit circa 455 de zile, precum și a menționat despre inexistența motivelor de a considera că ar fi vinovat de durata procedurilor. Cauza contravențională s-a aflat pe rol o perioadă excesiv de îndelungată, contrar prevederilor Codului Contravențional. În astfel de circumstanțe, instanțele naționale i-au încălcat dreptul la examinarea cauzei contravenționale în termen rezonabil. Judecarea procesului într-un termen rezonabil are ca scop înlăturarea incertitudinii în care se găsesc părțile, prin restabilirea cât mai curând posibil a drepturilor încălcate și prin reinstaurarea legalității, care trebuie să guverneze în toate raporturile juridice într-un stat de drept, ceea ce constituie o garanție a unui proces echitabil.

Luând în considerare prevederile legislației în vigoare, circumstanțele cauzei, jurisprudența CtEDO în cauze similare, reclamantul a afirmat că, în legătură cu încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, i-a fost cauzată o stare de stres, frustrare, neliniște și incertitudine, criterii de care urmează a se ține cont la stabilirea cuantumului prejudiciului moral. Având în vedere întinderea suferințelor psihice și fizice, cauzate prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, reclamantul a pretins că suma de 10000 de lei este în măsură de a atenua suferințele psihice cauzate, precum și este o suma echitabilă și suficientă cu titlu de prejudiciu moral.

Prin hotărârea din 20 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Savva și s-a constatat încălcarea dreptului lui Alexandru Savva la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale de contestarea procesului-verbal cu privire la contravenție nr. MAI 04704870 din 08 iulie 2019, soldată cu emiterea hotărârii nr. 5r-2293/19 din 02 octombrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 17 decembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, hotărârii nr. 5r-211/20 din 19 martie 2020

a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, deciziei din 05 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău; s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Alexandru Savva suma de 3000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 2000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică; în rest, au fost respinse ca fiind neîntemeiate pretențiile lui Alexandru Savva împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei contravenționale.

Prin decizia din 08 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Alexandru Savva; s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a modificat hotărârea din 20 mai 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în partea cuantumului prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, prin micșorarea sumei prejudiciului moral până la 1000, 00 de lei și a cheltuielilor de judecată până la 500,00 de lei; în rest hotărârea a fost menținută.

În consolidarea soluției, instanța de apel a reținut că, instanța de fond în mod just a concluzionat asupra încălcării dreptului la examinare a cauzei în termen rezonabil a hotărârii.

Efectuând o cercetare a circumstanțelor de fapt, instanța de apel a constatat că, ședințele judiciare au fost fixate în termen rezonabil, instanțele implicate în judecarea pricinii nu au admis efectuarea acțiunilor procesuale nejustificate, iar termenul de examinare a cauzei a fost dictat de necesitatea întocmirii actelor procesuale indispensabile și comportamentul părților.

Totodată, instanța de apel a considerat necesar a puncta și faptul că, termenul de examinare a fost influențat inclusiv de situația excepțională și urgentă în sănătate publică, care a fost precedată de instituirea măsurilor de carantină, conform dispoziției nr. 1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale.

Totuși, cele constatate nu sunt în măsură să primeze față de constatarea inițială privind faptul că cauza în privința căreia se solicită constatarea încălcării termenului rezonabil de examinare a fost examinată într-un termen excesiv, care în mod evident aduce atingere drepturilor participanților la proces.

În partea ce ține de încasarea prejudiciului moral, acesta se repară în cazul în care se constată încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei, iar ținând cont de constatările evocate mai sus, instanța de apel a constatat că, în speță există temei legal pentru adjudecarea din contul statului în beneficiul lui Savva Alexandru a compensației prejudiciului moral, în condițiile instituite de Legea nr. 87 din 21.04.2011 și apreciază ca fiind parțial întemeiate argumentele reclamantului referitoare la faptul cuantumului prejudiciului moral încasat.

Instanța de apel a accentuat că, repararea prejudiciului moral se bazează pe principiul satisfacției echitabile, astfel, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că îndemnizația trebuie să prezinte o justă despăgubire, iar cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor, nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Având în vedere că compensația pentru prejudiciul moral trebuie să fie suficientă, însă nu excesivă, instanța de apel a considerat că, criteriilor indicate corespunde suma de 1000 de lei, încasarea unei sume mai mari fiind disproporționată

în raport cu încălcarea admisă și cu faptul că însăși constatarea dreptului încălcat reprezintă, potrivit jurisprudenței CtEDO (cauza Amihalachioaie c. Moldovei) o satisfacție echitabilă a suferințelor morale, însă insuficientă în speță pentru a acoperi integral întinderea acestora.

Instanța de apel a conchis că, suma sus-menționată a compensației prejudiciului moral în mărime de 1000 de lei corespunde jurisprudenței CtEDO în cauze similare, iar în acest context cuantumul de 3000 de lei acordat de instanța de fond în calitate de prejudiciu moral este unul vădit exagerat.

Pe cale de consecință, reieșind din circumstanțele constatate, instanța de apel a constatat că, reieșind din natura litigiului, ținând cont de necesitatea asigurării atribuirii unei satisfacții echitabile, cuantumul prejudiciului moral care urmează a fi recuperat în mărime de 1000 de lei reprezintă o satisfacție echitabilă în raport cu drepturile lezate.

În acest sens, hotărârea primei instanțe în această parte urmează a fi modificată prin diminuarea cuantumului prejudiciului moral suportat de reclamant de la suma de 3000 de lei, până la suma de 1000 de lei.

Totodată, în corespundere cu prevederile art.96 alin. (1), (1¹) din Codul de procedură civilă, instanța apel a considerat oportun admiterea parțială a cererii de compensare a cheltuielilor de asistență juridică suportate. Instanța de apel a considerat reală, rezonabilă și necesară suma de 500 de lei, ce constituie cheltuieli de asistență juridică suportate în instanța de apel, ce urmează a fi încasată în beneficiul lui Alexandru Savva cu titlul de cheltuieli de asistență.

La 11 martie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, reprezentat de Alexandru Vicol, consultant superior al Direcției contencios, în bază de procură (f.d.174), a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 08 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a cererii de chemare în judecată.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și în acest sens a aplicat eronat normele de drept material, precum și a apreciat arbitrar probele.

Totodată a menționat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt pasibile casării. Concluziile instanțelor derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Recurentul a opinat că, respectiva cauza supusă controlului justeții duratei procedurilor, în baza Legii nr. 87/2011, a fost apreciată în mod eronat și de către instanța de apel ca o încălcare a dreptului intimatului la judecarea cauzei în termen rezonabil. Relevantă speței a indicat cauza Străisteanu Gheorghe vs Ministerul Justiției, nr. 2- 19952/20, hotărârea judecătorească din 25 ianuarie 2021, în care s-a oferit o explicație termenului de examinare de 30 de zile.

Instanțele au omis argumentul deosebit de important în ceea ce vizează dispunerea reexaminării cauzei de către instanța inferioară. Or, în sensul jurisprudenței naționale, cauza nr. 2ra-719/12, Fortună O. către Ministerul Finanțelor, dispunerea reexaminării cauzei de către instanțele inferioare în urma depistării erorilor de procedură, nu poate fi calificată ca tergiversare a examinării.

Astfel, nu poate fi considerată drept tergiversare remiterea cauzei la rejudecare doar din simplu motiv al uzului de această procedură. Însă instanța de fond și cea de apel în continuare au apreciat ca fiind oportună admiterea pretențiilor, poziție ce o consideră a fi una eronată, în urma analizei ansamblului raportului motivat. Instanțele s-au limitat exclusiv la analiza rudimentară a depășirii termenului de 30 zile, concluzionând ca fiind justă poziția instanței de fond privind încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei.

Interpretarea eronată a legislației se manifestă prin faptul că instanțele s-au rezumat la un calcul matematic al termenului de examinare, constituind evident o poziție subiectivă și eronată. Or, în situația în care CEDO operează cu noțiunea de termen rezonabil (nicidecum termen calendaristic), admiterea acțiunii în baza unui calcul matematico-calendaristic denotă o apreciere eronată a raportului motivat, cât și a Legii nr.87/2011, referitor la aspectul elucidării raportului motivat prin prisma calculului pertinent al rezonabilității duratei procedurilor, din perspectiva CtEDO.

Ambele instanțe au omis să se expună asupra problematicii nedepunerii unei cereri de urgentare a examinării cauzei contravenționale, în caz că intimatul a considerat că, se atesta o tergiversare. Or, intimatul/reclamantul în situația în care considera că, a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei, dispunea de toate pârghiile legale de a înainta instanței de judecată o cerere de urgentare a examinării cauzei. Prin urmare, instanțele eronate au omis să se expună asupra „confirmării” și respectiv „aprobării tacite” de către intimat asupra tuturor acțiunilor întreprinse de către autoritatea judecătorească și părțile implicate în proces, ca ulterior, în mod neîntemeiat, să înainteze o acțiune civilă în temeiul Legii nr. 87/2011.

În comportamentul instanței nu s-au relevat abateri de la exigențele procesuale în vigoare, or, instanța de judecată nu ar trebui, sub pretextul respectării, în mod exact, a termenului rezonabil de judecare a cauzei, să refuze în cercetarea probelor necesare pentru o completă și corectă soluționare a cazului sau să îngreuească dreptul participanților la proces, la folosirea a diferitor mijloace procedural civile prevăzute de legislația în vigoare, care, în consecință, ar încălca principiul egalității părților la proces, precum și principiul contradictorialității.

Recurentul a considerat eronată aprecierea instanței de apel în ceea ce vizează necesitatea reparării prejudiciului prin acordarea satisfacției pecuniare. În anumite situații acordarea de satisfacții pecuniare nu constituie o regulă generală, dar fiind o excepție de la această regulă. Poziția instanțelor ierarhic inferioare a fost una eronată și motivată superficial. Însă în cazul în care instanța de recurs, totuși, va considera ca fiind încălcat termenul rezonabil, cu titlu secundar, a considerat că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral pretins a fi suferit.

Copia recursului declarat, prin scrisoarea datată cu 08 aprilie 2022 (f.d.177) a fost expediată în adresa intimatului și a fost recepționată la 18 aprilie 2022, conform avizului de recepție (f.d.179).

Referința la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) Cod de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu a parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 08 decembrie 2021, iar cererea de recurs a fost depusă la 11 martie 2022.

Materialele cauzei atestă expedierea copiei deciziei integrale a instanței de apel către participanții la proces la data de 07 martie 2022, prin intermediul poștei electronice (f.d.165). Astfel, recursul este declarat în termen.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul drept inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stipulează că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul părții recurente cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 433 lit. a), art. 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 08 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Maria Ghervas

Galina Stratulat